

Dr. Balogh Sándor: Autonómia
3. sz. FÜGGELÉK

KIVONATOK AZ EBESZ EMBERI DIMENZIÓK KONFERENCIÁJA KOPPENHÁGAI ÉRTEKEZLETÉNEK DOKUMENTUMÁBÓL

Az Európai Biztonsági és Együttműködési Konferencia (*Conference on Security and Cooperation in Europe, CSCE*) résztvevő államainak (Amerikai Egyesült Államok, Ausztria, Belgium, Bulgária, Ciprus, Csehszlovákia, Dánia, Egyesült Királyság, Finnország, Franciaország, Görögország, Hollandia, Írország, Izland, Jugoszlávia, Kanada, Lengyelország, Lichtenstein, Luxemburg, Magyarország, Málta, Monaco, Német Demokratikus Köztársaság, Német Szövetségi Köztársaság, Norvégia, Olaszország, Portugália, Románia, San Marino, Spanyolország, Svájc, Svédország, Szovjetunió, Törökország, Vatikán) képviselői 1990. június 5. és 25. között Koppenhágában találkoztak, a *CSCE* bécsi ellenőrző értekezletének záródokumentumában a *CSCE* Emberi Dimenziók Konferenciájára vonatkozóan megfogalmazott rendelkezéseknek megfelelően.

Albánia képviselője az Értekezleten megfigyelőként vett részt.

(A Konferencia első értekezletét Párizsban tartották 1989. május 30. és június 23. között.)

A Koppenhágai Értekezletet Dánia külügyminisztere nyitotta meg és zárta be.

* * *

A résztvevő államok a Koppenhágai Értekezleten áttekintették az emberi dimenziók területén tett vállalásaik végrehajtását. Megállapították, hogy a *CSCE* vonatkozó rendelkezéseinek betartása a párizsi értekezlet óta alapvető javulást mutatott. Mindazonáltal kifejezték azt a nézetüket, miszerint további lépések szükségesek az emberi dimenziók területén tett vállalásaik teljes megvalósításához.

Annak érdekében, hogy megerősítsék az emberi jogok és alapvető szabadságjogok élvezetét és tiszteletben tartását, fejlesszék az emberi kapcsolatokat, és megoldják az emberi természettel kapcsolatos problémákat, a résztvevő országok az alábbiakban állapodtak meg:

* * *

IV

(30) A résztvevő államok elismerik, hogy a nemzeti kisebbségekkel kapcsolatos kérdések csakis törvényes szabályozás alapján és működőképes független bírói testület mellett oldhatók meg kielégítő módon. Ezek a keretek garantálják az emberi jogok és alapvető szabadságjogok teljes tiszteletben tartását, minden állampolgár egyenlő jogait és státuszát, törvényes érdekeik és törekvéseik szabad kifejezését, a politikai pluralizmust, a társadalmi türelmet, és azoknak a törvényi szabályzásoknak a végrehajtását, amelyek ténylegesen megfelelnek a kormányzó hatalommal való visszaélést.

Felismerik a kormányzaton kívüli szervezetek, többek között a politikai pártok, szakszervezetek, emberi jogi szervezetek és vallási csoportok fontos szerepét is a tolerancia, a kulturális sokféleség, valamint a nemzeti kisebbségekre vonatkozó kérdések megoldásának elősegítésében.

Megerősítik továbbá, hogy a béke, igazság, stabilitás és demokrácia fontos tényezője a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogainak tiszteletben tartása a résztvevő országokban, az általánosságban elismert emberi jogok részeként.

(31) A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek jogukban áll teljes mértékben és ténylegesen gyakorolniuk emberi jogukat és alapvető szabadságjogaikat, minden megkülönböztetés nélkül, a törvény előtti teljes egyenlőségben.

A résztvevő államok szükség esetén különleges intézkedéseket tesznek annak érdekében, hogy a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek számára biztosítsák teljes egyenlőségüket más állampolgárokkal emberi joguk és alapvető szabadságjogaik gyakorlásában és élvezetében.

(32) A nemzeti kisebbséghez való tartozás a személy szabad választásának tárgya, és semmilyen hátránya nem származhat ezen szabad választásának gyakorlásából.

A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyeknek joguk van arra, hogy szabadon kinyilvánítsák, megóvják és fejlesszék etnikai, kulturális és vallási identitásukat, valamint minden tekintetben szabadon ápolják és fejlesszék kultúrájukat, szándékukkal ellentétes bármiféle beolvasztási próbálkozásoktól mentesen. Különösképpen jogukban áll

(32.1) – szabadon használni anyanyelvüket mind a privát-, mind a közéletben;

(32.2) – megszervezni és működtetni saját oktatási, kulturális és vallási intézményeiket, szervezeteiket és egyesületeiket, amelyek az ország törvényeivel összhangban önkéntes pénzügyi és más hozzájárulásokra és közpénzből történő támogatásra is igényt tarthatnak;

(32.3) – megvallani és gyakorolni vallásukat, beleértve a vallási kellékek megszerzését, birtoklását és használatát, valamint vallásoktatási tevékenységet folytatni anyanyelvükön;

(32.4) – akadálytalan kapcsolatot kiépíteni és fenntartani egymással mind saját országukban, mind a határon túl, más országok állampolgáraival, akikkel közös etnikai vagy nemzetiségi származásuk, kulturális örökségük vagy vallási meggyőződésük;

(32.5) – anyanyelvükön információt szerezni, cserélni és terjeszteni;

(32.6) – szervezeteket és egyesületeket létrehozni és működtetni országukban, és részt venni nemzetközi, kormányzatoktól független szervezetekben (*NGO*-kban). A nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogait mind egyénileg, mind csoportjuk más tagjaival közösen gyakorolhatják és élvezhetik. Nem érhet hátrány egy nemzeti kisebbséghez tartozó személyt azon az alapon, hogy gyakorolja-e ezen jogait, vagy nem.

(33) A résztvevo országok védelmezik a területükön élő nemzeti kisebbségek etnikai, kulturális, nyelvi és vallási identitását, és megteremtik az ennek elősegítéséhez szükséges feltételeket, ezen kisebbségek szervezeteivel vagy egyesületeivel történő megfelelő konzultációk útján, minden egyes állam döntéshozó folyamatának megfelelően.

Minden ilyen intézkedésnek összhangban kell lennie az egyenlőség és megkülönböztetésmentesség elveivel, az érintett résztvevo állam más állampolgárainak tekintetében.

(34) A résztvevo államok törekszenek biztosítani, hogy a nemzeti kisebbséghez tartozó személyeknek, függetlenül attól az elvárástól, hogy megtanulják az érintett állam hivatalos nyelvét vagy nyelveit, megfelelő lehetőségük legyen anyanyelvük elsajátítására, valamint, amennyire lehetséges és szükséges, annak használatára a közhivatalokban, a vonatkozó országos törvényekkel összhangban.

Az oktatási intézményekben a történelem és kultúra tanítása során figyelembe veszik a nemzeti kisebbségek történelmét és kultúráját is.

(35) A résztvevo államok tiszteletben tartják a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogát a közügyekben való tényleges részvételre, többek között a kisebbségek identitásának védelmére és fejlesztésére vonatkozó ügyekben.

A résztvevo államok tudomásul veszik azokat az erőfeszítéseket, amelyeket egyes nemzeti kisebbségek etnikai, kulturális, nyelvi és vallási azonosságát elősegítő feltételek megteremtése és védelme érdekében tettek azáltal, hogy ezen célok elérésének egyik lehetséges eszközeként megfelelő helyi vagy autonóm közigazgatást hoztak létre ezen kisebbségek sajátos történelmi és területi körülményeinek megfelelően, és az érintett állam politikájával összhangban.

(36) A résztvevo államok különösen fontosnak tartják, hogy fokozzák az egymás közötti konstruktív együttműködést a nemzeti kisebbségekre vonatkozó kérdésekben. Ez az együttműködés a kölcsönös megértés és bizalom, a barátságos és jó-szomszédi viszonyok, a nemzetközi béke, biztonság és igazságosság elősegítésére irányul.

Minden résztvevo állam elősegíti a kölcsönös tisztelet, megértés, együttműködés és szolidaritás légkörét a területén élő összes személyek között, etnikai vagy nemzetiségi származásra vagy vallásra vonatkozó megkülönböztetés nélkül, és bátorítja a problémáknak a törvényi szabályzás elveire épülő párbeszéd útján történő rendezését.

(37) Ezen elkötelezettségek egyike sem értelmezhető úgy, mintha bármilyen jogot adna olyan tevékenység kezdeményezésére vagy folytatására, amely ellentétben áll az Egyesült Nemzetek Alapszabályának céljaival és elveivel, más nemzetközi jogi kötelezettségekkel, vagy a Záró Határozat rendelkezéseivel, többek között az államok területi integritásának elvével.

(38) A résztvevő államok a nemzeti kisebbségekhez tartozó személyek jogainak védelmére és fejlesztésére vonatkozó tevékenységük során teljes mértékben tiszteletben fogják tartani az érvényben lévő emberi jogi konvenciókban és más vonatkozó megállapodásokban foglalt vállalásaikat, beleértve az egyéni panaszok jogára vonatkozó konvekciókat is, ha eddig nem ezt tették volna.

(39) A résztvevő államok szorosan együttműködnek azokban az illetékes nemzetközi szervezetekben, amelyekhez tartoznak, többek között az ENSZ-ben és, amennyiben annak tagjai, az Európa Tanácsban, figyelembe tartva a nemzeti kisebbségekre vonatkozó kérdések tekintetében folyó munkájukat.

Megfontolják szakértői értekezlet összehívását a nemzeti kisebbségek ügyének alapos megtárgyalására.

(40) A résztvevő államok egyértelműen és egyhangúlag elítélik a diktatúrát, a faji és etnikai gyűlöletet, az antiszemitizmust, az idegengyűlöletet és a bárkivel szemben vallási vagy ideológiai alapon elkövetett megkülönböztetést és üldöztetést. Ezzel kapcsolatban elismerik a romák (cigányok) sajátos problémáit is.

Kinyilvánítják szilárd elhatározásukat az ezen jelenségek minden formájának leküzdésére irányuló erőfeszítések fokozására, és ezért

(40.1) – határozott intézkedéseket tesznek, alkotmányos rendszerükkel és nemzetközi kötelezettségeikkel összhangban, szükség szerint olyan törvények meghozatalára, amelyek védelmet nyújtanak bármiféle olyan cselekedet ellen, amely eroszak alkalmazását jelenti személyek vagy csoportok ellen, nemzetiségi, faji, etnikai vagy vallási diszkrimináció, ellenségeskedés vagy gyűlölet alapján, beleértve az antiszemitizmust is;

(40.2) – elkötelezik magukat megfelelő és arányos intézkedések megtételére azon személyek vagy csoportok védelmében, akik vagy amelyek hátrányos megkülönböztetésnek vagy azzal való fenyegetésnek, gyűlöletnek vagy eroszaknak lehetnek kitéve faji, etnikai, kulturális vagy vallási identitásuk alapján, valamint ezek vagyonának védelmében is;

(40.3) – határozott intézkedéseket tesznek, alkotmányos rendszerükkel összhangban, országos, regionális és helyi szinten, a megértés és tolerancia elősegítésére, különösen az oktatás, kultúra és tájékoztatás területén;

(40.4) – törekszenek annak biztosítására, hogy az oktatás céljai különös figyelmet szenteljenek a faji előítéletek és gyűlölet problémájának, és elősegítsék az eltérő civilizációk és kultúrák megbecsülését;

(40.5) – elismerik az egyén jogát a tényleges jóvátételre, és országos törvényhozásukkal összhangban törekszenek az érintett személyek és csoportok azon jogának elismerésére, hogy panaszt kezdeményezzenek és folytassanak a hátrányos megkülönböztetést jelentő cselekedetek ellen, beleértve a raszista és idegengyűlölo cselekedeteket is;

(40.6) – megfontolják, ha eddig nem tették volna meg, azon nemzetközi eszközök alkalmazását, amelyek a hátrányos megkülönböztetés problémájával foglalkoznak, és biztosítják az azokban foglalt kötelezettségek szigorú betartását, beleértve a rendszeres jelentésekre vonatkozó kötelezettségeket is;

(40.7) – úgyszintén megfontolják azon nemzetközi mechanizmusok elismerését, amelyek lehetővé teszik államoknak és személyeknek, hogy nemzetközi testületek elé vigyék a diszkriminációra vonatkozó értesüléseket.

(41) A résztvevo államok ismételten megerosítik elkötelezettségüket a *CSCE* emberi dimenziójára vonatkozóan, és hangsúlyozzák annak fontosságát az európai biztonság és együttműködés kiegyensúlyozott megközelítésének részeként. Egyetértenek abban, hogy a *CSCE* Emberi Dimenzió Konferenciája és a *CSCE* emberi dimenzió szakaszának a Bécsi Záródokumentumban leírt emberi dimenzió mechanizmusa értékesnek bizonyult a párbeszéd és együttműködés folytatására, és a vonatkozó sajtósági kérdések megoldásának elősegítésére. Kifejezik azon meggyozódésüket, hogy ezeket folytatni kell, és tovább kell fejleszteni a *CSCE* bővulo folyamatának részeként.

(42) A résztvevo államok elismerik annak szükségességét, hogy tovább növeljék a Bécsi Záródokumentumban a *CSCE* emberi dimenzió szakasz 1.-4. paragrafusaiban leírt folyamatok hatékonyságát, és ennek érdekében elhatározzák, hogy

(42.1) – a lehető legrövidebb időn, de legkésőbb négy héten belül írásos választ adnak azokra az információ és magyarázat igényekre, amelyeket írásban nyújtottak be nekik a többi résztvevo államok az 1. paragrafus alapján;

(42.2) – a 2. paragrafus szerinti kétoldalú megbeszéléseket a lehető legrövidebb időn belül, szabály szerint az igény dátumától számított három héten belül megrendezik;

(42.3) – a 2. paragrafus szerint megrendezett kétoldalú megbeszélések során tartózkodni fognak olyan helyzetek és esetek felvetésétől, amelyek nem tartoznak a megbeszélés tárgyához, kivéve, ha abban a két fél elozetesen megállapodik.

(43) A résztvevo államok tanulmányozták a *CSCE* emberi dimenzióra vonatkozó kötelezettségei végrehajtásának javítását célzó új intézkedésekre vonatkozó gyakorlati javaslatokat. Ebben a tekintetben figyelembe vették azokat a javaslatokat, amelyek megfigyelők kiküldésére vonatkoznak a helyzetek és sajtósági esetek kivizsgálására,

jelentéstevok megbízására megfelelő megoldások tanulmányozására és ajánlására, egy *CSCE* Emberi Dimenzió Bizottság felállítására, a személyek, szervezetek és intézmények fokozottabb bekapcsolására az emberi dimenzió mechanizmusban, valamint további két- és többoldalú erőfeszítésekre a vonatkozó ügyek megoldásának elősegítésére.

* * *

(44) A résztvevő államok képviselői legmélyebb hálójukat fejezték ki Dánia népének és kormányának a Koppenhágai Értekezlet kiváló szervezéséért, és az értekezleten résztvevő küldöttségeknek nyújtott barátságos vendéglátásért.

(45) A *CSCE* bécsi ellenőrző ülésének záradokumentumában a *CSCE* Emberi Dimenzió Konferenciájára vonatkozó rendelkezéseknek megfelelően a Konferencia harmadik értekezletére Moszkvában kerül sor 1991. szeptember 10. és október 4. között.

Koppenhága, 1990. június 29.